

Jubileum Jarmily Princové-Justové

V pocitu času stále se zrychlujícím se setkáváme s životním jubileem přední české specialistky raně středověkého období PhDr. Jarmily Princové-Justové, CSc. Pražská rodačka (* 7. 5. 1941) prožila dětství a dospívání v harmonickém a intelektuálním rodinném prostředí. V letech 1958–1963 po složení maturity studovala na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy obory archeologie – historie – čeština. Tématem její diplomové práce v semináři slovanské archeologie prof. Jana Eisnera (1885–1967) bylo *Slovanské osídlení Dolních Rakous v době od poloviny 6. do počátku 11. století*. Práci pojala interdisciplinárně a věnovala se zhodnocení starších a novějších archeologických nálezů. Stala se jedním z jejich životních témat.

Jarmila Princová-Justová. Foto H. Toušková.

Po odevzdání diplomové práce nastoupila v roce 1963 jako odborný pracovník do Oblastního muzea (nyní Polabského muzea) v Poděbradech. Věnovala se zpracování starších archeologických fondů a záchranným výzkumům ve sběrné a spádové oblasti muzea zahrnující oblast Poděbradska a Nymburska. V roce 1965 začala její soustavná spolupráce s Archeologickým ústavem ČSAV. Za jeho finanční podpory uskutečnila zjišťovací archeologický výzkum v poloze Staré Badry u Opolánek. Navazuje zde na staré nálezy J. Hellicha (1850–1931), zakladatele muzea v Poděbradech, především ze starohradištního období.

V době svého působení v Poděbradech se také setkala s problematikou blízkého slovanského hradiště a centra Slavníkovců Libice nad Cidlinou. Začala spolupracovat s dnes již legendárním dr. R. Turkem, DrSc. (1910–1991) z Národního muzea. Připravili první archeologickou expozici *Slovanské hradiště Libice nad Cidlinou*, kterou otevřelo Poděbradské muzeum v roce 1965 (v budově katolické fary) jako svoji pobočku. Expozice sloužila ve své základní podobě až do roku 1980. Dále se podílela s R. Turkem a Z. Rossmannem na přípravách první památkové úpravy vnitřního areálu libického hradiště a příležitosti 7. Mezinárodního archeologického kongresu věd prehistorických a protohistorických v roce 1966.

Do prehistorického oddělení Národního muzea v Praze přešla v letech 1966–1967. Spolupracovala při zpracování nálezů z výzkumu R. Turka z Libice 1948–1953 a současně také zastupovala dr. J. Břeně, CSc., na terénním výzkumu laténského opida v Trísově u Českého Krumlova. Dále také pokračovala v terénním výzkumu ze starohradištního období ve Starých Badrech.

Počátkem roku 1967 přestoupila do Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Nejprve působila v archivu nálezových zpráv, připravovala regesta z nálezových zpráv, která byla odevzdána do archivu v letech 1955–1964. Dále prováděla evidenci a revizi archiválií. Z této její činnosti vznikla cenná a rozsáhlá práce *Nálezové zprávy Archeologického ústavu ČSAV 1955–1964*, Praha 1968.

Pokračování terénního výzkumu ve Starých Badrech (1969, 1970) trvalo až do roku 1973. V roce 1970 přešla z archivu nálezových zpráv do slovanského oddělení. Ve slovanském (později středověkém oddělení) prováděla důležitý výzkum fortifikace na raně středověkém hradišti Hradec u Stoda (1972) v západních Čechách, který monograficky zpracovává se svou typickou hrdákladností *Slovanské hradiště v Hradci u Stoda a Stodsko v raném středověku*, PA 70, 1979, 131–212.

V období od roku 1974 až do roku 1997 vedla každoročně systematické záchranné výzkumy na předhradí v Libici a v jeho zázemí. Byly podmíněny vzrůstající stavební aktivitou při stavbě rodinných domků a obecní zástavby a občanské vybavenosti.

Trvale se vrací ke své muzejní práci, když byla v Libici v roce 1980 uzavřena stará expozice. Podle scénáře R. Turka a J. Justové s výtvarným řešením Z. Rossmanna byla připravena nová pod názvem *Pamětní síň Slavníkovské Libice*, která byla instalována v radniční budově. Její otevření proběhlo v roce 1981 u příležitosti oslav tisícího výročí první historické zmínky o Libici. Vyšla také jubilejní publikace nákladem Místního národního výboru – *LIVBVZ METROPOLIS. Tam, kde řeka Cidlina trati své jméno* (et R. Turek a J. Hásková), která přehledně seznamuje širší veřejnost s výsledky archeologických výzkumů.

V letech 1994–1995 vypracovala J. Justová nový scénář Pamětní síně, který doplňuje o nové poznatky, ale především o nálezy z let 1981–1995. Rekonstrukce a nová úprava pamětní síně byla provedena ve spolupráci s Archeologickým ústavem ČSAV a Východočeského muzea v Hradci Králové (PhDr. Jiří Sigl), výtvarné řešení je od Z. Bláhy. Pamětní síň byla otevřena v září 1995 u příležitosti tisícího výročí pádu Slavníkovské Libice. V letech 1979–1981 se také významně podílela na přípravách miléniových oslav roku 1981, včetně vědecké konference *Vznik a počátky českého státu*.

Svoji diplomovou práci, kterou vstoupila do světa slovanské archeologie, postupně přepracovala na kandidátskou disertaci *Etnické procesy v Dolnorakouském Podunají v raném středověku* (1982). Problematiku dále sleduje a v roce 1990 se jí práci podařilo vydat pod názvem *Dolnorakouské Podunají v raném středověku* v nakladatelství Academia. Práce byla příznivě přijata i zahraniční odbornou veřejností. Vyrovnala se tak nejen s jedním ze svých životních témat, ale i podstatným způsobem vyplnila mezeru v poznání této složité problematiky.

Až do současnosti J. Justová postupně zpracovává výsledky své dlouhodobé terénní aktivity, kterou prováděla na Libici do roku 1997. Úspěšně navázala na období výzkumu R. Turka a v posledním desetiletí dává do tisku celou řadu zásadních prací, z nichž možno uvést především studii o výzkumu starohradištního areálu ve Starých Badrech a další práce věnované nejstaršímu období libického hradiště a jeho předhradí (Libice nad Cidlinou. Zur ältesten burgwallzeitlichen Besiedlung und zur Gründung des Burgwalls, PA XC, 1999, 107–152; *Časně slovanské osídlení v Libici nad Cidlinou*, PA XCIV, 2003, 161–182; *Sídliště ze 7. až počátku 9. století v poloze „Staré Badry“ u Opoláněk, okr. Nymburk. Výsledky výzkumu v letech 1965–1966 a 1969–1973*, PA XCV, 2004, 107–174; srov. bibliografii AR LIII, 2001, 819–822; AR LXIV, 2012, v tisku). J. Justová-Princová napsala na sto článků a studií a vydala čtyři monografie. Tyto práce vyšly nejen u nás, ale i v Německu, Polsku, Rakousku aj.

Při příležitosti milénia zpracovala oddíl Libice na mezinárodní výstavě *Europas Mitte um 1000, 2000–2002*. Při příležitosti šedesátých narozenin jí bylo uděleno čestné občanství (3. 5. 2001) obce Libice nad Cidlinou za zásluhy o poznání minulosti obce a úspěšný archeologický výzkum.

Jménem archeologické obce chceme popřát stále a pevné zdraví, možnost dále zpracovávat a zveřejňovat cenné výsledky výzkumů z centra Slavníkovců z Libice nad Cidlinou, které přispěly k národním dějinám. Dávala vždy přednost historickým přístupům před hypotézami, které někteří badatelé bez prověření archeologickým materiálem vydávají za fakta. U J. Princové-Justové, všeobecně oblíbené, jsme vždy oceňovali její přímou a čestnou povahu, a to i v období před rokem 1989, kdy se nebála vyjádřit otevřeně své názory ve srovnání s mlčící většinou. Je oceňováno její osobní nasazení při výzkumech, smysl pro odpovědnost i v detailu, který je charakteristický pro její práci. Svým dílem se zařadila mezi přední české archeology středověku. Přejeme jí radost a potěšení ze života. Ad multos annos!

Bořivoj Nechvátal

Doc. PhDr. Miroslav Richter, DrSc.

(29. 5. 1932 – 12. 8. 2011)

Dne 19. srpna loňského roku jsme se rozloučili se zakladatelskou osobností české archeologie středověku doc. PhDr. Miroslavem Richterem, DrSc. Jeho život byl naplněn prací pro archeologii i archeology, kterou vykonával jako vynikající odborník i všestranný organizátor.¹ Jeho profesní cesta byla od samotného začátku spojena s Archeologickým ústavem ČSAV v Praze, kde mu byl učitelem i příkladem Ivan Borkovský, a kde se setkal se Zdeňkem Smetáňkou, archeologem, s nímž položili základy české archeologie středověku. Miroslav Richter se zaměřil na historické téma českého a středoevropského města. Toto své studium opřel o systém promyšlených a metodicky výtečně zajištěných terénních výzkumů, které se dotkly řady lokalit vypovídajících zejména o době městských začátků. Mezi těmito akcemi stojí na prvním místě výzkum zaniklého předměstí Sezimova Ústí, který se stal na řadu let nesmírně efektivní laboratoří přinášející nejenom poznatky o začátcích a životě konkrétního středověkého města, ale i koncepty městského výzkumu získávajícího co nejširší soubory archeologických pramenů a maximálně vytěžujícího jejich komplikovanou výpověď. Je příznačné, že pozornost zde byla (již v 60. letech minulého století) věnována také ekofaktům a progresivním metodám terénní dokumentace. Velmi důležité bylo intenzivní studium získaných souborů středověké